

Afrika Hıristiyanlığının Ayırıcı Özelliği Olarak Şifa Bağışı¹

Bayram Akbulut

Arş. Gör., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Dinler Tarihi Ana Bilim Dalı
Kütahya, Türkiye
bayram.akbulut@dpu.edu.tr
<http://orcid.org/0000-0003-0867-7852>

Öz: Hıristiyanlar açısından İsa Mesih'in Tanrı Oğlu olmasının yanında öne çıkan özelliklerinden biri şifacılığıdır. Ölülere diriltmesi, cinleri kovması, cüzzamlıları, felçlileri, sağrıları ve körleri iyileştirmesi İsa Mesih'in küçüklüğünden vefatına kadar göstermiş olduğu şifa mucizelerinden bir kısmıdır. Şifa mucizesi, İsa Mesih'ten sonra havariler ve azizler yoluyla devam ettirilmiş ve günümüze kadar gelmiştir. Katolik ve Ortodokslardan bağımsız olarak her ne kadar Reform Kiliseleri şifa bahsetme yeteneğini reddetmiş olsalar da 18. ve 19. yüzyıllarda şifa bağışığı belli başlı gruplar ve isimler sayesinde tekrar gündeme gelmiş hatta Pentekostal Kiliseler ile Bağımsız Afrika Kiliseleri için vazgeçilmez bir unsur haline almıştır. Günümüzde şifa mucizesi, Afrika'da kurulan birçok kilise için ayırıcı bir özellik olarak öne çıkmaktadır. Zira şifa bağışığının gerek misyonerlik faaliyetlerindeki etkisi gerekse söz konusu kiliselerin teolojilerindeki vurgusu sebebiyle Bağımsız Afrika Kiliseleri altında kurulan kiliselerin bir kısmı şifa kilisesi olarak adlandırılmıştır. Bu makalede, Geleneksel Afrika Dinleri ile ana akım Hıristiyanlıkta şifa bağışığının mahiyeti ortaya konduktan sonra Afrika Hıristiyanlığında şifa bağışığının anlam ve önemine ayrıca diğer Hıristiyan gruplardan farklı kendi özgün yapısına değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Afrika, Geleneksel Afrika Dinleri, Hıristiyanlık, Bağımsız Afrika Kiliseleri, Şifa.

Geliş Tarihi | Received Date: 26.01.2022

Kabul Tarihi | Accepted Date: 23.08.2022

Araştırma Makalesi | Research Article

Atıf | Citation: Akbulut, Bayram. "Afrika Hıristiyanlığının Ayırıcı Özelliği Olarak Şifa Bağışı". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 31/2 (Aralık 2022), 443-461. <https://doi.org/10.51447/uluifd.1063469>

¹ Makale boyunca Afrika Hıristiyanlığı kavramı ile Bağımsız Afrika Kiliseleri; yani misyon kiliselerine tepki olarak Afrikalılar tarafından kurulan kiliseler kastedilmektedir.

Healing as a Distinctive Feature of African Christianity

Abstract: For Christians, one of the prominent features of Jesus, besides being the Son of God, is his healing miracles. Reviving the dead, exorcising demons, healing lepers, the paralyzed, the deaf, and the blind are some of the healing miracles that Jesus showed. The miracle of healing has survived to the present day through the apostles and saints after Jesus. Although the Reformed Churches rejected the healing, it was brought back to the agenda by certain groups and names in the 18th and 19th centuries and even became an indispensable element for Pentecostal Churches and African Independent Churches. Especially today, healing stands out as a distinctive feature for many churches established in Africa. Besides the effect of the healing on the missionary activities and the emphasis on the theology of these churches established under the African Independent Churches, some of them were named as healing churches. In this article, after revealing the nature of healing in African Traditional Religions and Mainstream Christianity, the meaning and importance of healing in African Christianity and its unique structure different from other Christian groups are mentioned.

Keywords: History of Religions, Africa, African Traditional Religions, Christianity, African Independent Churches, Healing.

[You may find an extended abstract of this article after the bibliography.]

1. Geleneksel Afrika Dinlerinde Şifa

Hastalık ve şifa, Afrika kıtasında yer alan binlerce yerel din ve halkın ortak özelliklerinden biridir. Şifa, oldukça muğlak bir kavramdır ve tanımı toplumdan topluma, bölgeden bölgeye değişmektedir. Afrika'daki topluluklar şifa kelimesine kendilerine has anlam ve yorumlar vermektedir. Mesela Zulu geleneğinde şifa kavramı için *philo* ve *impilo* kelimeleri tercih edilmektedir. Bu kelimeler sağlık açısından iyi olmaya işaret ettiği gibi hayatın bir düzen içinde olduğunu da göstermektedir.²

Afrika kültüründe şifa, bireyin ve cemiyetin fiziksel, zihinsel, ruhsal, ekonomik ve politik olarak iyi bir durumda; bireylerin birbirleri, tabiat³ ve Tanrı⁴ ile uyum içinde olması demektir. Şifa içinde bulunmak sadece biyolojik sağlık ile sınırlandırılmayıp hayatın her alanında işlerin yolunda olduğuna dair bir işarettir.⁵ Şifa kavramını “hastalığın yokluğu” olarak tercüme etmek de eksik olacaktır, çünkü hastalığın

² James L. Cox, “Methodological Views on African Religions”, *The Wiley-Blackwell Companion to African Religions*, ed. Elias Kifon Bongmba (West Sussex: Blackwell Publishing Limited, 2012), 433.

³ Geleneksel Afrika Dinleri’nde tabiat kültürü için bk. Hammet Arslan, “Afrika Topluluklarında Tabiat Kültü ve Tabii Unsurlara Atfedilen Güçler”, *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 4/8 (2017), 2-16.

⁴ Geleneksel Afrika Dinlerinde Tanrı anlayışı için bk. Hammet Arslan, “Geleneksel Afrika Dini’nde Tanrı Tasavvuru”, *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 2/4 (2015), 7-26.

⁵ Harriet Ngubane, *Body and Mind in Zulu Medicine: An Ethnography of Health and Disease in Nyuswa-Zulu Thought and Practice* (London: Academic Press, 1977), 27.

tanımı şifa kavramı ile alakalıdır. Bu bağlamda hastalık, kişinin kendisi, diğer bireyler, tabiat veya ata ruhları ile uyum içinde olmadığı; hayatında bir şeylerin ters gittiği anlamına gelmektedir.⁶ Dolayısıyla Afrika halkları, hastalık söz konusu olduğunda beden ve ruh ayrımı yapmaksızın ikisinin bir bütün olduğunu kabul etmektedir.⁷ Hastalığın mahiyetine göre de şifa uygulamalarına başvurulmaktadır. Bu uygulamalar tecrübe ve bilgiye dayanırken dini bir bağlamda ele alınıp ibadet ve ritüeller vasıtasıyla şifanın arandığı özel durumlar da yaygındır.

Afrika toplumlarında birey herhangi bir hastalığa yakalanınca bu durum, kişinin dengesizliğine; çevresi, ailesi, kabilesi veya ölmüş ataları ile uyum içinde olmadığına işaret etmektedir. Eğer hastalığın sebebi ölmüş ataları kızdırma veya kötü büyüye maruz kalmaysa çocuk, genç, yaşlı fark etmeksizin kişinin ölümü dahi gerçekleşebilir. Dolayısıyla Zulu ve Sotho halkı gibi birçok Afrika toplulukları doğal sebeplerden kaynaklanan hafif hastalıklar ile büyüden kaynaklanan ölümcül hastalıklar arasında ayırım gözetmektedir.⁸ Eğer büyü veya ata ruhlarını kızdırma gibi bir sebepten ötürü hastalığa yakalanılırsa doktora gitme veya ilaç kullanma gibi tedaviler reddedilmektedir. Zaten bu yolla tedavi mümkün değildir. Bunun tedavisi ancak büyüden kaldırılması veya ölmüş ataların hoşnut edilmesi ile gerçekleşebilir. En yaygın örneklerden biri hamilelik ve doğum üzerinedir. Büyücü tarafından kadınların rahmine gönderilen yılan, cenini öldürmekte ve kadınların hamile kalmasının veya doğum yapmasının önüne geçmektedir. Kadınların doğum yapabilmesi ise ancak yılanı şeytanın kadınların rahminden atılması ile gerçekleşebilmektedir.⁹ Aksi takdirde kısırlığın tedavisi için ilaç kullanımı hiçbir fayda sağlamamaktadır.

Afrika'da hastalıklara sebep olan birçok etkenin olduğu düşünülür. Bir tabuyu bilinçli veya bilinçsiz kırmak, günah işlemek, bir büyüden etkisinde kalmak, ölen ataları huzursuz veya ihmal etmek en çok öne çıkan sebeplerdendir. Bireye yakalandığı hastalığa göre tedavi yöntemi uygulanmaktadır. Bu husus Afrikalıların modern toplumlarından ayrıldığı noktalardan biridir çünkü onlar hastalıkların biyolojik sebeplerinden ziyade arkasındaki manevi nedenleri bulmak niyetindedir. Bu durum bazı Batılı araştırmacılar tarafından da dile getirilmektedir. Mesela Ilse Truter (doğ. 1964), modern tıbbın genellikle hastalıklar karşısında sadece biyolojik bedenle ilgilendiği, dolayısıyla hastalıkların sebebinin Batı'da geliştirilen bilim, teknoloji ve tıbbi tahlillere dayandırıldığını ifade etmektedir.¹⁰ Truter'in bu ifadesine göre modern

⁶ Sello Edgar Kau, *A Comparative Study of Isaiah Shembe and Emmanuel Milingo's Ministries and Their Contribution to African Christianity* (Pietermaritzburg: the University of Natal, School of Theology, Yüksek Lisans Tezi, 1999), 56.

⁷ Brian M. Du Toit, "Healing and Medicine: Healing and Medicine in Africa", *Encyclopedia of Religion (Second Edition)*, ed. Lindsay Jones (Farmington Hills: Thomson Gale, 2005), 3816.

⁸ Walter J. Hollenweger, *The Pentecostals: The Charismatic Movement in the Churches* (Minnesota: Augsburg Publishing House, 1972), 159.

⁹ Hollenweger, *The Pentecostals: The Charismatic Movement in the Churches*, 159.

¹⁰ Ilse Truter, "African Traditional Healers: Cultural and Religious Beliefs Intertwined in a Holistic Way", *SA Pharmaceutical Journal* 74/8 (2007), 57.

toplumlarda hastalıkların manevi ve ruhsal yönleri ihmal edilmektedir. Geleneksel Afrika toplulukları ise bu yaklaşımın aksine çoğunlukla hastalıkların manevi ve ruhsal boyutu ile ilgilenmektedir. Afrikalılar açısından hastalıklara sebep olan etkenlere dikkat edildiğinde onların, niçin böyle bir yöntemi benimsedikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca geleneksel ilaçlar ve şifa yöntemi kültür ve inançla iç içe geçmiş, doğası gereği bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır.¹¹

Afrika Hıristiyanlığı üzerine çalışan ilk araştırmacılardan George Oosthuizen, Afrika'daki hastalıkları *doğal hastalıklar* ve *Afrika hastalıkları* şeklinde iki kategoride ele almaktadır.¹² Soğuk algınlığı, baş ağrısı, mide bulantısı gibi bedensel hastalıklar ilk kategoriye girmektedir. Bu hastalıkların arkasında herhangi bir dış etkenin bulunduğu düşünülmemektedir. Bu hastalıklar gerek geleneksel yöntemler gerekse modern ilaçlar vasıtasıyla iyileştirilebilmekte ve herhangi bir özel ritüele ihtiyaç duyulmamaktadır. İkinci kategoride ise büyü etkisinde kalma, ata ruhlarının öfkesi, ruhun ele geçirilmesi gibi hastalıklar söz konusudur. Bu tür hastalıklar ciddi olmakla beraber sadece Afrikalılar tarafından ve onların kozmolojisinde anlaşılmaktadır.¹³ Afrikalılara göre Batılıların bu hastalıkları anlayabilmeleri mümkün değildir. Bu hastalıkların tedavisi ancak şifacı veya kâhin gibi olağanüstü güçlere sahip şahıslar tarafından gerçekleştirilmelidir.¹⁴

Afrika'da büyücü ve cadıların, kendilerini kötü eylemlere yönelten gizli güçler tarafından ele geçirildiği ve birçok hastalığın ana kaynağı olduğu düşünülür. Onlardan zararlı büyülerin gelmesi kaçınılmazdır. Büyücülük ve cadılık toplumda en çok eleştirilen hususların başında gelmektedir çünkü yaygın kanaate göre gerek bireyin gerekse toplumun düzenini bozan eylemdir. John Mbiti'ye (öl. 2019) göre büyücüler ve cadılar toplumun en çok nefret edilen ve korkulan üyeleridir; yakalandıkları takdirde para cezası, taşlanma hatta öldürülme cezası alabilirler.¹⁵ Güney Afrika şehirlerinden Limpopo'da 1885 ve 1995 yılları arasında 389'dan fazla kişinin cadı olduğu şüphesiyle öldürülmesi bu duruma örneklik teşkil etmektedir.¹⁶

¹¹ Joel Mokhoathi, "From Contextual Theology to African Christianity: The Consideration of Adiaphora from a South African Perspective", *Religions* 8/12 (2017), 7.

¹² George Oosthuizen, "Interpretation of Demonic Powers in Southern African Independent Churches", *Missiology: An International Review* 16/1 (1988), 3.

¹³ Oosthuizen, "Interpretation of Demonic Powers in Southern African Independent Churches", 4.

¹⁴ Makalenin konusu olan ve aşağıda ele alınacağı üzere Bağımsız Afrika Kiliseleri bu noktada devreye girmektedir. Zira misyonerlerin faaliyetleri ile Hıristiyanlığı kabul eden binlerce Afrikalı için bu fonksiyonları icra edecek kimse bulunmamaktadır. Çünkü kıtada Batılılar tarafından kurulan ve yönetilen kiliseler ikinci kategorideki hastalıklara kendi kiliselerinde yer vermemektedir. Buna karşın Hıristiyan olmasına rağmen kendi kültürlerinden ve geleneklerinden kopamayan Afrikalılar, yüzlerini Bağımsız Afrika Kiliselerine çevirmek zorunda kalmaktadır.

¹⁵ John Mbiti, *African Religions and Philosophy* (New York: Anchor Books, 1970), 200–201.

¹⁶ Jacqueline Martha Francisca Wouters, *An Anthropological Study of Healing Practices in African Initiated Churches with Specific Reference to A Zionist Christian Church in Marabastad* (Pretoria: University of South

Hastalıklara sebep olan diğer bir neden ise ata ruhlarının ihmal veya huzursuz edilmesidir. Afrika halklarının inanışına göre ata ruhları ile yaşayan nesil arasında karşılıklı bir dayanışma bulunmaktadır. Atalar geride kalan neslin sağlık, yiyecek sağlama, yağmur gönderme gibi her türlü dünyalık ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Ayrıca atalar doğum, evlilik, cenaze gibi törenlerde torunlarının ihtiyaç duyduğu yardımı sağlamaktadır. Karşılığında ise yaşayanlar ölen ataların ihtiyaçlarını gidermelidir. Bu ihtiyaçlar arasında çeşitli ritüeller gerçekleştirme, evlerinde onlar için yer ayırma, bahçelerinde topladıklarından onlara pay verme ve en önemlisi onların ruhlarına saygı duyma gibi bazı uygulamalar sayılabilir. Yaşayanlar, ölen atalarına karşı hürmet ve saygıyı ihmal ettiklerinde ise aralarındaki bağ kaybolmakta ve atalar geride kalan neslin üzerindeki koruma kalkanını kaldırmaktadır.¹⁷ Geride kalan nesil için ataların korumasının kalkması, onların her türlü talihsiz olay ve büyücülük karşısında savunmasız kalması demektir.

Bu açıdan bakıldığında görülecektir ki mistik güçler, büyü, cadı, görünmeyen dünya gibi kavramların neye tekabül ettiği bilinmeden Geleneksel Afrika Dinlerindeki şifa olgusunun anlaşılması mümkün değildir. Afrika'daki insanların inancına göre birey veya toplumu her an gizli güçler ele geçirebilir, düşmanları kendilerine büyü yapabilir ya da kötü bir ruh etki edebilir. Mary Douglas (öl. 2007), "*Afrikalıların, tıpkı yemeğine zehirli bir bitki konması gibi, aklına konulan zehirli bir fikirden neredeyse ölmeye meyilli olduğu*"nu ifade ederek yukarıdaki durumu izah etmektedir.¹⁸ Dolayısıyla Afrikalıların güven içinde kalabilmesi için görünmeyen dünyada bulunan iyi ve kötü güçlerin kontrol altına alınması gerekmektedir.

2. Hıristiyanlıkta Şifa

Matta 9:35'de "*İsa bütün kent ve köyleri dolaşarak havralarda öğretiyor, göksel egemenliğin Müjdesi'ni duyuruyor, her hastalığı, her illeti iyileştiriyordu.*" şeklinde ifade edildiği gibi, İsa Mesih'in öne çıkan özelliklerinden biri fiziksel ve ruhsal hastalıkları mucizevi bir şekilde iyileştirebilmesidir. Ölüleri diriltmesi, körleri ve cüzzamlıyı iyileştirmesi gibi fiziksel hastalıkların yanında İsa Mesih'in Yeni Ahit'te anlatılan hayatına bakıldığında ahlaki ilkelere de ağırlık verdiği ve insanları manevi şifaya yönlendirdiği görülmektedir:

"İsa, halkı yanına çağırıp onlara, 'Dinleyin ve şunu belleyin' dedi. 'Ağızdan giren şey insanı kirletmez. İnsanı kirleten ağızdan çıkmadır.' Bu sırada öğrencileri O'na gelip, 'Biliyor musun?' dediler, 'Ferisiler bu sözü duyunca gücendiler.' İsa şu karşılığı verdi: 'Göksel Babam'ın dikmediği her fidan kökünden sökülecektir. Bırakın onları; onlar körlerin kör kılavuzlarıdır. Eğer kör köre kılavuzluk ederse, ikisi de çukura düşer.' Petrus, 'Bu benzetmeyi bize açıkla' dedi. 'Siz

Africa, Yüksek Lisans Tezi, 2014), 89.

¹⁷ Wouters, *An Anthropological Study of Healing Practices in African Initiated Churches with Specific Reference to A Zionist Christian Church in Marabastad*, 86.

¹⁸ Du Toit, "Healing and Medicine: Healing and Medicine in Africa", 3820.

de mi hâlâ anlamıyorsunuz?’ diye sordu İsa. ‘Ağza giren her şeyin mideye indiğini, oradan da helaya atıldığını bilmiyor musunuz? Ne var ki ağızdan çıkan, yürekte kaynaqlanır. İnsanı kirleten de budur. Çünkü kötü düşünceler, cinayet, zina, fuhuş, hırsızlık, yalan yere tanıklık ve iftira hep yürekte kaynaqlanır. İnsanı kirleten bunlardır. Yıkılmamış ellerle yemek insanı kirletmez.’¹⁹

Yeni Ahit, İsa Mesih’in sahip olduğu mucizevi şifayı onun vaazının bir parçası olarak tasvir etmektedir.²⁰ Buna göre onlarca hasta, vaazları sırasında İsa’ya yaklaşmakta ve ondan şifa bulmaktaydı. İsa ise insanların kendisinden yardım istemesini anlayışla karşılamakta fakat onlardaki iman eksikliği karşısında taviz vermemekteydi.²¹ Ayrıca Yeni Ahit’e göre o dönemdeki insanlar İsa’nın mucizevi şifalarını Ruhsal bir bağış olmasının yanı sıra, Tanrı’nın aniden gelecek olan krallığının bir işareti olarak görmekteydiler.²² Dolayısıyla Hıristiyanlara göre ruhsal bağışlardan biri olan şifa mucizesi, Tanrı’nın gücünün bedensel ve ruhsal her türlü hastalıkların üstünde olduğunu göstermektedir.

Şifa bahsetme yeteneği, İsa Mesih’ten sonra havariler ve azizler yoluyla devam ettirilmiştir.²³ Her ne kadar Reformun ilk döneminde şifa bağışına hurafe gözü ile bakılmışsa da Anabaptist ve Kuveykır gibi radikal gruplar iman yoluyla şifa uygulamalarını tekrar gündeme getirmiştir. Özellikle Pentekostalizm’de yer alan, şifa bahsetmenin Mesih aracılığıyla Kiliseye emanet edildiği ve günümüzde bu bağışın devam ettiği inancı şifa merkezli isimleri ve hareketleri ortaya çıkarmış hatta şifa bağışı bazı Pentekost ve Karizmatik grupların temel doktrinlerinden biri olmuştur.²⁴

Bazı grupların şifa bağışına yaptığı vurgu karşısında Katolik Kilisesinin aldığı tavır oldukça önemlidir. 2000 yılının Kasım ayında Papa XVI. Benedictus başkanlığında yayımlanan *Instruction on Prayer and Healing (IPH)* adlı bildiri İsa Mesih’ten miras kalan şifa bağışının nasıl olması gerektiğine dair açıklama yapılmaktadır. Bu bildiri özellikle, son iki yüzyılda Protestan Kiliseler arasında yoğun ilgi gören yöntemler eleştirilmektedir. İlgili Katolik ilmihalinde Kilise tarihi boyunca ve çeşitli kutsal mekânlarda şifa bahsetme örneği bulunduğu gibi bu armağanları bugün de elde etmenin mümkün olduğu ifade edilmektedir. Fakat bu bağışların kaynağının ‘karizmatik liderler’²⁵ olmadığı; çünkü kişinin karizma sahibi olması bu bağışı elde edeceği

¹⁹ Matta 15:10-20.

²⁰ Matta 9:35; Luka 7:20-23.

²¹ Markos 9:23.

²² Francis Anekwe Oborji, “Healing in the African Independent Churches: An encounter Between Traditional Religiosity and Christianity?”, *Studies in Interreligious Dialogue* 15/2 (2005), 198.

²³ Markos 16:17-18; Elçilerin İşleri 8:5-7; Romalılar 15:18-19.

²⁴ Özlem Topcan, *Pentekostal Hareket ve Afrika’daki Misyon Faaliyetleri (Nijerya Örneği)* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018), 38.

²⁵ Özellikle Afrika’daki kiliselerin büyük çoğunluğunun karizmatik bir lider tarafından kurulması ve şifa bağışına vurgu yapması Katolik Kilisesi tarafından eleştirilmelerine sebep olmaktadır.

anlamına gelmediği vurgulanmaktadır. Nitekim Pavlus, I. Korintlilere yazdığı mektubunda şifa ve diğer bağışların belirli bir kişiye, gruba, lidere, havariye hatta peygambere atfedilemeyeceği; ancak Kutsal Ruh tarafından seçilen kişinin ruhsal armağanlara ulaşabileceğini söylemiştir. Ayrıca Katoliklere göre doğru bir ibadet formu ve doktrinel perspektiften mahrum olan her türlü şifa girişimi meşru değildir. İlgili yönergenin devamında ise meşru bir şifa bağışının nasıl olması gerektiğine dair belli başlı kaideler sıralanmıştır.²⁶

3. Afrika Hıristiyanlığının Şifa Üzerine Vurgusu

Bağımsız Afrika Kiliseleri, Afrikalılar tarafından kurulan, yönetilen ve fonlanan kilise veya senkretik dinî hareketlerdir. Bu kiliselerin doğuşundaki temel sebep, misyonerlerin Afrikalılar, Afrika kültürü ve geleneksel dinler üzerindeki olumsuz düşünce ve tavırlarıdır. Batılı misyonerlerin geleneksel kültür, dil, şarkı ve uygulamaları ilkel ve uğursuz görüp, Hıristiyanlığın inşa edilmesi için bunların ortadan kalkması gerektiğini düşünmesi Bağımsız Afrika Kiliselerinin ideolojik hareket noktasını teşkil etmektedir.

Bağımsız Afrika Kiliseleri, Hıristiyanlaşmış kendi gelenek ve dinlerinden kopmayan Afrikalılar tarafından kurulduğu için Afrika kültürü ve dinleri ile Hıristiyanlığın senkretik bir yapısı olarak ortaya çıkmıştır.²⁷ Bu kiliselerin kurulmasında sömürgecilik ve emperyalizmin önemli etkisi vardır. Bağımsız Afrika Kiliseleri için özgün bir Hıristiyanlık anlayışı ve Afrika kimliği inşa edebilmek en önemli amaçlardandır. Mesela, Nijerya'daki Bağımsız Afrika Kiliselerinin ilk liderlerinden olan İsol'a'nın, Afrikalıları emperyalizmden kurtararak özgün bir Afrika Hıristiyanlığı kurmak adına ilahî bir vazifesinin olduğunu iddia etmesi söz konusu amacın tezahürlerinden biridir.²⁸

Bağımsız Afrika Kiliseleri, kuruluşundan günümüze değin çok hızlı bir şekilde büyümektedir. 2000'li yılların başında yapılan bir araştırmada Afrikalı Hıristiyanların yüzde altmışının Bağımsız Afrika Kiliselerine mensup olduğu ortaya çıkmıştır.²⁹ Günümüzde Afrika halkları arasında bu oranın arttığı bilinmektedir. Afrika kiliselerinin bu dinamik yapısı düşünüldüğü zaman Hıristiyanlığın sadece demografik nüfusunun Afrika'ya kaymadığı, aksine Afrikalıların Hıristiyanlığı dönüştürmekte olduğu görülmektedir. Bu dönüşüm esnasında yeni yorumlar ve yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır. Kutsal Ruh, şifa bağışı, kâhinlik, peygamberlik anlayışı, kilise hiyerarşisinde sadelik, kadının rolü gibi çeşitli uygulama ve inançlar bahis konusu yeni yorumlara örnek olarak verilebilir.

Şifa bağışı, Afrika'daki Hıristiyan gruplar için ayırıcı bir özellik olmasının yanında

²⁶ The Holy See, "Instruction On Prayers For Healing" (Erişim 12 Eylül 2021).

²⁷ J. S. Krüger, *Along Edges: Religion in South Africa: Bushman, Christian, Buddhist* (Pretoria: University of South Africa, 1995), 100.

²⁸ Bengt Sundkler, *Bantu Prophets in South Africa* (London: Oxford University Press, 1961), 52.

²⁹ Rufus Okikiolaolu Olubiyi Ositelu, *African Instituted Churches: Diversities, Growth, Gifts, Spirituality and Ecumenical Understanding of African Initiated Churches* (Münster: Lit Verlag, 2002), 33.

bu kiliselerin kurulmasındaki ana sebeplerden biridir.³⁰ Afrika Hıristiyanlığı üzerine yapılan çalışmalar şifa bağışının Afrika'daki Hıristiyan cemaatler arasında merkezi bir rol üstlendiğini göstermektedir. Bengt Sundkler (öl. 1995), Bağımsız Afrika Kiliselerinin “şifa enstitüsü” olduğunu; üyelerinin büyük çoğunluğunun dua ve ibadet yoluyla iyileşen hastalardan oluştuğunu ifade ederek bu durumu açıklamaktadır.³¹

Şifa bağışı, Afrika Hıristiyanlığının temel doktrinlerinden biridir ve yapılan ayinlerin önemli bir parçasını teşkil etmektedir. Afrikalılar tarafından kurulan kiliselerin bir kısmında asıl vurgu Kutsal Ruh ve şifa bağışıdır. Söz konusu kiliseler, şifa merkezli bir anlayış üzerine kurulmuşlardır. Mesela Siyon Kilisesi gibi bazı kiliselerde yapılan ibadetlerin en temel gayesi hastalananlara şifa vermek ve sağlıklı olanları kötü ruhlardan korumaktır. Bu yüzden Bağımsız Afrika Kiliselerinin büyük çoğunluğu imanla tedavi yöntemini uygulamaktadır. Zira Afrikalılar için imanın birey üzerindeki etkisi oldukça önemlidir. Bu husus şöyle ifade edilmektedir: “*Afrikalıların Tanrı'ya inancı tamdır. Sıradan bir Afrikalı bütün problemlerinde çözüm için dine başvurur. Tanrı onun için nihai bir sığınaktır.*”³²

Geleneksel Afrika Dinleri'nde olduğu gibi Bağımsız Afrika Kiliselerinde de hastalıkların arkasında birtakım sebepler vardır. Kişi, atalarından birini gücendirebilir, düşman bir ruh tarafından ele geçirilebilir veya kötü bir büyü'nün etkisinde kalabilir. Bağımsız Afrika Kiliseleri, Kutsal Ruh ile Hıristiyan inancı sayesinde ve çeşitli metotlarla hastalıkların arkasındaki asıl sebebe ulaşmakta ve onu yok ederek kişiye koruma kalkanı oluşturmaktadır. Böylelikle şifa bağışı yerli halk arasında Hıristiyan inancının bir manifestosu olarak ortaya çıkmaktadır.³³ Bu sayede kötü ve büyü'lü dünyada sığınak arayan binlerce insan için bu kiliseler bir merkez görevi görmektedir.

Bağımsız Afrika Kiliseleri genellikle karizmatik bir lider tarafından kurulmakta ve lider görevine şifa mucizesi ile başlamaktadır. Bu açıdan dinî liderin şifa mucizesi gösterebilmesi otoritesini meşrulaştırması açısından önemli bir ölçüdür. Kilise mensupları, liderlerinin Kutsal Ruh'un yardımı ile her türlü felaket ve hastalığın üstesinden gelebileceğine inanmaktadır. Liderler, şifa mucizesi gösterdiği oranda insanları etkileyebilmekte ve cemaatini geliştirebilmektedir.³⁴ Dolayısıyla şifa mucizesi birçok grup için misyonerlik faaliyetlerinde bir vasıta olarak görülmektedir. Zira kişi herhangi bir fiziksel veya ruhsal hastalığından dua yoluyla kurtulduğunda hem kendisi

³⁰ Afrika Hıristiyanlığı üzerine çalışan bazı uzmanlar Afrika Hıristiyanlığını kurulum açısından ikiye ayırmaktadır: Bunlardan ilki şifa kiliseleri olmaları, ikincisi karizmatik lider/peygamber kiliseleri olmalarıdır. (Oborji, “Healing in the African Independent Churches”, 185.)

³¹ Sundkler, *Bantu Prophets in South Africa*, 22.

³² Oborji, “Healing in the African Independent Churches”, 189.

³³ Peter Nyende, “An Aspect of the Character of Christianity in Africa”, *Journal of Theology for Southern Africa* 132 (2008), 48.

³⁴ John S. Pobee, “Healing — An African Christian Theologian's Perspective”, *International Review of Mission* 83/329 (1994), 248.

hem de bütün ailesi o cemaate bağlanmaya karar vermektedir.

Şifa olgusu, Bağımsız Afrika Kiliseleri kurulana kadar Batılılar için misyonerlik faaliyetlerindeki en önemli araçlardan biriydi çünkü misyoner doktorlar için Geleneksel Afrika Dinlerine mensup halkın neredeyse tamamı Hıristiyanlığı kabul edecek potansiyeldeydi. Nitekim Sudan Bölgesi Misyonerliği (Sudan Interior Mission) bünyesinde görev yapan ve önemli bir misyoner olan Dr. Thomas Lambie'nin (öl. 1954) yeterli sayıda misyoner doktor bulunursa Etiyopya'nın bütün kapılarının Hıristiyanlığa açılacağını ifade etmesi bu hususa delildir.³⁵ Bunun altında üç temel sebep yatmaktadır. Söz konusu sebepler şunlardır: Afrikalıların şifa bağışına verdiği önem, Afrika'da modern tıp ve ilaçların yetersizliği ve misyonerlerin hastalıklar karşısında gösterdikleri başarı ölçüsünde kendi dinini temsil etmesidir. Bu açıdan geleneksel şifacıların iyileştiremediği bir hastalığı misyonerlerin modern tıp ve ilaçlar yoluyla tedavi edebilmesi yerel dinlere mensup Afrikalılar nazarında misyonerlerin sahip olduğu inancın daha güçlü ve etkili olduğuna işaret etmekteydi. Bu durum ise *mucizevi* olduğunu düşündükleri şifaya tanık olan yerli halkın Hıristiyanlığı kabul etmesinde önemli bir etken olmuştur. Etiyopya'nın Wallaga şehrinde Evanjelik Hıristiyanlar üzerinde yapılan bir ankette Hıristiyan olanların yüzde altmış yedisinin çeşitli hastalıklardan sonra iyileşmesi veya buna şahit olması sonucunda Hıristiyanlığı kabul etmesi bu gerçeği kanıtlamaktadır.³⁶

Misyon Kiliselerinin Afrika'da hızlıca mensup kaybetmesinin ana sebeplerinden biri yine şifa bağışıdır. Afrika Hıristiyanlarına göre şifa bağışı, İsa Mesih ve Havarilerin yaşamlarının bir parçası olmasına rağmen sonraki Hıristiyanlar tarafından arka plana atılmıştır. Bu durum, Afrikalı Hıristiyanlar nazarında misyon kiliselerinin Kitabı Mukaddes'teki emir ve yasaklara tabi olmadıkları şeklinde yorumlanmıştır. Afrikalılara göre modern dönemde Batılı Hıristiyanlarca şifa bağışı tamamiyle unutulmuş hastanelere ve doktorlara terk edilmiştir. Hatta Batılılar, şifa bağışına sıklıkla başvurmaları sebebiyle kendilerini eleştirmişlerdir. Oysa Afrikalı Hıristiyanlara göre kendileri, ilk dönem Hıristiyanları için meşru olan şifa bağışını tekrar kilise hayatına katarak hem insanlara Kutsal Ruh aracılığıyla yardım edebilmekte hem de Kutsal Ruh'un Hıristiyanlar arasında aktif olmasını sağlamaktadırlar.

Bu noktada öne çıkan husus Afrika Hıristiyanlarının diğer Hıristiyan gruplardan ayrılan özelliğinin sadece şifa olgusuna vurgu yapmamasıdır. Yukarıda açıklandığı üzere şifa mucizesini Katolikler ve diğer mezhepler de kabul etmektedir. Hatta ilk defa Amerika'da ortaya çıkıp Batı ülkelerinde yayılan bir kısım mezhebin en temel vurgusu şifa mucizesi üzerinedir. Afrikalıların inandıkları şifa ise Afrika merkezli bir şifa anlayışıdır. Dolayısıyla cadı, büyü, görünmeyen dünya, ata ruhları, kötü şans,

³⁵ Steven Kaplan, "The Beta Israel (Falasha) Encounter with Protestant Missionaries: 1860-1905", *Jewish Social Studies* 49/1 (1987), 384.

³⁶ Oyvind M. Eide, *Revolution and Religion in Ethiopia: The Growth and Persecution of the Mekane Yesus Church 1974-1985* (Addis Ababa: Addis Ababa University Press, 2000), 73.

yoksulluk gibi hususlarda birçok yorumu içinde barındırmaktadır. Ayrıca bu kiliselerin büyük çoğunluğu mensuplarına modern ilaçların kullanımını yasaklamakta, fiziksel veya ruhsal bütün hastalıkların tedavisi için ibadet ve duaya; yani Kutsal Ruh ve peygamberler³⁷ vasıtasıyla iyileşmeye teşvik etmektedir.³⁸ Zira Geleneksel Afrika Dinlerinde olduğu gibi Bağımsız Afrika Kiliselerinde de hastalıkların sadece fiziksel değil manevi ve ruhsal sebeplerine bakılmaktadır. Onlar baş ağrısı, mide bulantısı, kısırlık gibi her türlü hastalıkların arkasında kötü ruhların etkili olabileceğini düşünmektedir.³⁹ Her türlü hastalık metafiziksel dünya ile bu dünya arasında bir dengesizliğe işaret etmekte ve bu durum hayatın doğal akışını bozmaktadır.⁴⁰ Burada bireyin gerek kendisi ve içinde yaşadığı toplum ile ilişkisini gerekse toplumun tabiat ile arasındaki düzeni sağlayacak unsur Bağımsız Afrika Kiliseleridir.

Afrika Hıristiyanları arasında önemli peygamberlerden olan Isaiyah Shembe (öl. 1935) ve Emmanuel Milingo (d. 1930)⁴¹ şifa bağışını fiziksel hastalıkların iyileşmesi ile sınırlandırmayarak onu aynı zamanda ahlaki ve manevi her türlü hastalıkların tedavisi şeklinde yorumlamaktadır. Hatta onlara göre şifa, bireyler ile sınırlı kalmayıp bütün toplumu kapsamaktadır. Yaygın kanaat Shembe ve Milingo'nun bu görüşü Geleneksel Afrika Dinleri'nden almış olduğudur.⁴² Buna paralel olarak Kofi Appiah Kubi, Afrikalı Hıristiyanların şifaya yaklaşımını şöyle tarif etmektedir: "*Bedenin bir parçası hastalandığı zaman, bütün beden hastalanır. Hatta sadece kişi değil etrafındaki herkesin hastalandığı kabul edilir. Böyle bir durumda tedavi, bedenin sadece hastalanan uzvunu değil bütün bedeni, kişinin ailesi ve nihayetinde bütün cemaati kapsamak zorundadır.*"⁴³ Bu durum hastalığa karşı toplum olarak çözüm bulma çabasını ortaya koymaktadır.

Bağımsız Afrika Kiliseleri kategorisi altında kabul edilen ve mensup sayısı bir

³⁷ Afrika'da yerliler tarafından kurulan birçok Hıristiyan grubun lideri peygamber olarak adlandırılır. Kutsal güçle donatılan ve Tanrı'dan vahiy aldığı düşünülen bu peygamberlerin Afrika halkının her türlü maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşıladığı kabul edilmektedir. Bu görevlerden biri de Tanrı'dan aldığı varsayılan güçle şifa mucizesi göstermesidir.

³⁸ José Antunes, "African Independent Churches Origin and Development", *Anthropos* 88/4-6 (1993), 396.

³⁹ Oborji, "Healing in the African Independent Churches", 189.

⁴⁰ G. C. Oosthuizen, "Indigenous Christianity and the Future of the Church in South Africa", *International Bulletin of Missionary Research* 21/1 (1997), 10.

⁴¹ Shembe ve Milingo'ya atfedilen çeşitli şifa anlatıları mevcuttur. Bir gün akıl sağlığını kaybetmiş beyaz bir kız çocuğunu babası Shembe'ye getirmiş. Shembe uzun bir müddet dua ettikten sonra kız çocuğu akıl sağlığına kavuşmuştur. Diğer örnekte ise sağlıklı bir stajyer öğretmenin elleri ve ayakları aniden felç olmuş. Gerek geleneksel şifacılar gerekse de hastanede çalışan doktorlar felcin sebebine dair bir teşhis koyamamışlar. Son çare olarak ailesi genci Milingo'ya getirmiş. Milingo ile üçüncü şifa seansında genç hareket etmeye başlamış ve nihayetinde sağlığına kavuşmuştur. Kau, *A Comparative Study of Isaiyah Shembe and Emmanuel Milingo's Ministries and Their Contribution to African Christianity*, 60.

⁴² Kau, *A Comparative Study of Isaiyah Shembe and Emmanuel Milingo's Ministries and Their Contribution to African Christianity*, 59.

⁴³ Kau, *A Comparative Study of Isaiyah Shembe and Emmanuel Milingo's Ministries and Their Contribution to African Christianity*, 59.

hayli fazla olan Hıristiyan Siyon Kilisesinde peygamberler büyük öneme sahiptir. Onların Tanrı ile insanlar arasında elçilik görevi yaparak Tanrı'nın isteklerini insanlara aktardığı ve hastalıklarından kurtulmak için Tanrı'ya dua eden insanların hallerini bildiği düşünülmektedir. Dolayısıyla halk peygamberlerden kendi sıkıntılarını anlatmadan bilmelerini ve hastalıklarına şifa olmalarını beklemektedir.⁴⁴ Zaten Afrikalılara göre peygamberlerin temel görevlerinden biri şifa bağışında bulunmalarıdır. Hıristiyan Siyon Kilisesi mensupları da şifa olgusunu Afrika halkının realitesi olarak kabul etmekte, beden ile ruh, madde ile metafizik ayrımına gitmemektedir.⁴⁵ Simon Maimela (d. 1944) bu durumu şöyle ifade etmektedir: “*Bu kiliselerin en büyük cazibesi Afrika halkına yaptıkları çağrılarda yatmaktadır. Bu çağrılarda yerli halka cadı, büyü, kötü şans, fakirlik, hastalık gibi her türlü problemler karşısında korku ve endişelerini kiliseye getirebileceklerine dair güvence vermişlerdir.*”⁴⁶ Mevzubahis durum, Hıristiyan Siyon Kilisesi ile Afrika menşeli diğer kiliselerin Afrika merkezli bir yapı olduklarına ve misyon kiliseleri tarafından ihmal edilen konulara eğildiklerine işaret etmektedir. Bu yüzden Hıristiyan Siyon Kilisesinin kurucusu Edward Lekganyane (öl. 1967) takipçileri tarafından “güçlü doktor, şef, peygamber, kurtarıcı” ve hatta “mesih” olarak adlandırılmıştır.⁴⁷ Çünkü Lekganyane'nin halkının problemlerine ve dünya görüşüne uygun yöntemlere başvurduğu kabul edilmektedir. Dolayısıyla yerel halka göre Afrikalı liderler tarafından kurulan kiliselerde halkın korku ve beklentileri ihmal edilmemiş ve kendilerinin güven içinde kalmaları sağlanmıştır.

Bağımsız Afrika Kiliselerinde liderler ve şifacılar kendilerine müracaat eden hastaların şifası için çeşitli nesnelere kullanmakta ve farklı şifa yöntemlerine başvurmaktadır. Su, ip, iğne, tuz, taş, muska, asa, kemik, çay, çeşitli bitki ve bitki kökleri bu nesnelere birkaçına örnek olarak verilebilirken vücuttan kan çıkarma, yüze veya vücudun farklı bir yerine yazı yazma, ölmüş ata ruhları ile iletişime geçerek onlardan tavsiye alma gibi yöntemler de bunlar arasındadır. Bu nesne ve yöntemler hastalanan kişiyi iyileştirme, bireyi büyü gibi karanlık güçlerden koruma, bireyler arasındaki düzeni devam ettirme ve herhangi bir konuda başarılı olma gibi iyi amaçların yanında başkalarına zarar verme veya büyü yapma gibi gayri meşru bir şekilde de kullanılabilir.

Şifa ve diğer amaçlar için kullanılan nesnelere başında su gelmektedir. Afrika geleneğinde su gerek maddi temizliği gerekse hastalık, kötülük, günah gibi manevi pisliklerden arınmayı ve korunmayı temsil etmektedir. Suyun arınma ve korunma

⁴⁴ Allan Anderson, “Healing in the Zion Christian Churches of Southern Africa: Daneel’s Research in Zimbabwe Compared with the South African Movement”, *Frontiers of African Christianity: Essays in Honour of Inus Daneel*, ed. Greg Cuthbertson vd. (Pretoria: Unisa Press, 2003), 108.

⁴⁵ James Kenokeno Mashabela, “Healing in a Cultural Context: The Role of Healing as a Defining Character in the Growth and Popular Faith of the Zion Christian Church”, *Studia Historiae Ecclesasticae* 43/2 (2017), 3.

⁴⁶ Simon Maimela, “Salvation in African Traditional Religions”, *Missionalia* 13/2 (1985), 71.

⁴⁷ Mashabela, “Healing in a Cultural Context: The Role of Healing as a Defining Character in the Growth and Popular Faith of the Zion Christian Church”, 4.

amacıyla kullanılabilmesi için çeşitli dualar ile kutsanması gerekmektedir. Suyun kutsandığı sırada Kutsal Ruh'un orada hazır bulunduğuna inanılmaktadır. Kutsanan su insanlar, evler, arabalar, yemekler gibi birçok nesnenin üzerine serpilmiştir. Cenaze sonrası, kirlendiği düşünülen insanları arındırmak için kullanıldığı gibi gelen ziyaretçileri kutsamak maksadıyla okunmuş suyun serpilmesi de yaygın bir gelenektir. Kiliselerde ibadet öncesinde veya sonrasında peygamberler tarafından cemaati kutsamak için de su serpilmiştir.⁴⁸ Kısaca her amaç ve eylem için okunmuş suyun kullanılma geleneği bir hayli yaygındır.

Yaygın olarak kullanılan bir diğer nesne iptir. Okunmuş ip vücudun çeşitli yerlerine bağlanarak şifa aranmakta veya kişideki kötü ruhlar kovulmaya çalışılmaktadır. Kiliselerde şifacılar tarafından sıklıkla kullanılan diğer bir nesne iğnedir. Hastanın el, bacak, baş gibi vücudunun çeşitli bölgeleri iğne ile delinerek kirli kanın dışarı atılması sağlanmaktadır. Tuz, kilise üyelerinin ayakkabı, ev ve araba gibi eşyalarını temizleme ve koruma amacıyla dökülen nesnelere bir diğeridir.⁴⁹ Allan Anderson (d. 1949), Hıristiyan Siyon Kilisesinin son dönemlerde şifa amacıyla “yaşam çayları” (tee ya bophelo) adını verdikleri özel çay ve kahveler kullandığını ifade etmektedir.⁵⁰ Dolayısıyla gerek arınma gerekse korunma amacı ile kullanılan birçok obje vardır fakat Bağımsız Afrika Kiliselerine göre objelerin arınma ve korunma amacıyla kullanılabilmesinin tek yolu dua ve ibadetten geçmektedir.

Afrika Hıristiyanlığı üzerine yaptığı çalışmaları ile bilinen ve bu konudaki ilk araştırmacılarından biri olan Harold W. Turner (öl. 2002), 1979 yılında yayınladığı *Afrika'da Dini Yenilik (Religious Innovation in Africa)* isimli kitabında özellikle 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında ortaya çıkan Bağımsız Afrika Kiliselerini “Peygamber-Şifa Kiliseleri” (Prophet-Healing Churches) olarak adlandırmıştır.⁵¹ 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başı Bağımsız Afrika Kiliselerinin ilk defa ortaya çıktığı dönem olarak kabul edildiği göz önünde bulundurulursa şifa olgusunun Afrikalılar üzerindeki etkisi ortaya çıkacaktır. Nathaniel Ndiokere ise, Bağımsız Afrika Kiliseleri hakkında şu kaniya sahiptir: “Gerçek şu ki Bağımsız Afrika Kiliseleri, şifa olgusunu misyonerlik faaliyetlerinde ön planda tutmasaydı gelişmezdi; eğer kendisine sığınak arayan insanlar olmasaydı kimsenin takipçisi olmazdı.”⁵² Ndiokere'nin görüşünün her ne kadar doğruluk payı olsa

⁴⁸ Anderson, “Healing in the Zion Christian Churches of Southern Africa: Daneel's Research in Zimbabwe Compared with the South African Movement”, 111.

⁴⁹ Mashabela, “Healing in a Cultural Context: The Role of Healing as a Defining Character in the Growth and Popular Faith of the Zion Christian Church”, 6.

⁵⁰ Allan Anderson, “The Lekganyanes and Prophecy in the Zion Christian Church”, *Journal of Religion in Africa* 29/3 (1999), 306.

⁵¹ J. Kwabena Asamoah-Gyadu, “Spirit and Empowerment: The African Initiated Church Movement and Development”, *African Initiated Christianity and the Decolonisation of Development*, ed. Philipp Öhlmann vd. (London: Routledge Taylor & Francis Group, 2020), 38.

⁵² Nathaniel Ndiokere, *Prophecy and Revolution: The Role of the Prophets in the Independent African Churches and in Biblical Tradition* (London: SPCK, 1981), 57.

da bu yargıya bütünüyle katılmak mümkün değildir. Bağımsız Afrika Kiliseleri üzerinde çalışma yapan araştırmacıların tamamına yakını bu kiliselerin şifa mucizesi yoluyla takipçilerini artırdığında hem fikirdir. Ancak bu kiliselerin ortaya çıkmasında siyasi ve teolojik birçok faktör vardır. Şifa bağışı ise, bu kiliselerin ortaya çıkması ve büyümesindeki temel faktörlerden sadece biridir.

Hıristiyanlığa Afrika geleneği ve inançları üzerinden yeni yorumlar getiren Bağımsız Afrika Kiliseleri insanların dünya hayatında acı çekmesinin arka planında, geleneksel şifacıların iddia ettiği gibi, cennetten kovulan melekler, ihmal edilen ata ruhları, cadı ve iblisler gibi görünmeyen güçlerin neden olduğunu ileri sürmektedir.⁵³ Bu sebeple inançlı bireylerin kötü güçler ile mücadele edebilmesi için güçlü bir inanca ve devamlı ibadete gereksinimi vardır. Bu açıdan toplumdaki fakir, kimsesiz, işsiz ve kadınlar bu kiliselere daha fazla ilgi göstermektedir. Ayrıca birçok Afrika ülkesinde insanların karşılaştıkları en önemli zorluklardan biri fakirliktir. Yeterli doktor ve hastanenin bulunmaması, ilaçların pahalı ve ulaşılmaz oluşu gibi hususlar insanları bu kiliselere yönlendiren etkenler arasındadır. Her ne kadar bu kiliselerde insanlara modern tıbbın sağlamış olduğu ilaçları temin etme imkânı olmasa da psikolojik ve manevi destekle alternatif bir yol sunulabilmektedir.⁵⁴ Ayrıca misyon kiliseleri kendisine yabancı olduğu için Afrika halkının geleneğini, dünya görüşünü ve dini inancını anlamaması veya anlamak istememesi de Afrikalıların bu kiliselere yüzlerini dönmesinde etkili olmuştur. Zira Batılılar tarafından hurafe olarak kabul edilen ruhsal/manevi inançlar Afrikalılar için günlük hayatın değişmez unsurlarından biridir. Dolayısıyla Bağımsız Afrika Kiliselerini ele alan araştırmacılar bu olguyu hesaba katmalıdır.

Sonuç

Hıristiyan geleneğinde Kutsal Ruh aracılığıyla gerçekleşen şifa bağışı, Afrika Hıristiyanlığının ayırt edici bir özelliği olmasının yanında geleneksel Afrika inançları ile de uyuşmaktadır. Afrikalı Hıristiyanlar, geleneksel inançlarında yer alan büyü, karanlık güçler, ataların öfkesi gibi her türlü ruhsal problemler veya fiziksel hastalıklardan Kitabı Mukaddes ve Kutsal Ruh yardımıyla iyileştiği iddiasını ileri sürmektedir.

Afrikalı Hıristiyanlar tarafından şifa mucizesine sıklıkla vurgu yapılmasının altında iki temel sebep vardır. İlki, şifa bağışının Afrika'nın geleneksel yapısında önemli bir yere sahip olması, ikincisi ise misyon kiliselerinin Geleneksel Afrika Dinleri'nde yer alan atalar kültü, büyü, görünmeyen dünya, mistik güçler gibi olguları reddetmesidir. Dolayısıyla Afrikalı Hıristiyanlar, Batılı Hıristiyanlara bir tepki olarak

⁵³ Ezra Chitando, "African Initiated Christianity in South Africa", *The Routledge Companion to Christianity in Africa*, ed. Elias Bongmba (New York: Routledge Taylor & Francis Group, 2016), 290.

⁵⁴ Philomena Mwaura, "Gender and Power in African Christianity: African Instituted Churches and Pentecostal Churches", *African Christianity: An African Story*, ed. Ogbu Kalu (Pretoria: University of Pretoria, 2005), 433.

şifa bağışına daha çok sarılmaktadır. Şifa bağışının, Afrika kıtasında özellikle Hıristiyanlık üzerine çalışma yapan araştırmacılara bir metot kazandırmaktadır çünkü bu mesele senkretik bir hareket olarak ortaya çıkan Bağımsız Afrika Kiliselerinin gerek Geleneksel Afrika Dinlerinden gerekse Hıristiyanlıktan ortak olarak aldığı en bariz konulardan biridir.

Kaynakça

- Anderson, Allan. "Healing in the Zion Christian Churches of Southern Africa: Daneel's Research in Zimbabwe Compared with the South African Movement". *Frontiers of African Christianity: Essays in Honour of Inus Daneel*. ed. Greg Cuthbertson vd. 103–119. Pretoria: Unisa Press, 2003.
- Anderson, Allan. "The Lekganyanes and Prophecy in the Zion Christian Church". *Journal of Religion in Africa* 29/3 (1999), 285–312.
- Antunes, José. "African Independent Churches Origin and Development". *Anthropos* 88 (1993), 393–402.
- Arslan, Hammet. "Afrika Topluluklarında Tabiat Kültü ve Tabii Unsurlara Atfedilen Güçler". *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 4/8 (2017), 2–16.
- Arslan, Hammet. "Geleneksel Afrika Dini'nde Tanrı Tasavvuru". *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 2/4 (2015), 7–26.
- Asamoah-Gyadu, J. Kwabena. "Spirit and Empowerment: The African Initiated Church Movement and Development". *African Initiated Christianity and the Decolonisation of Development*. Ed. Philipp Öhlmann vd. London: Routledge Taylor & Francis Group, 2020.
- Chitando, Ezra. "African Initiated Christianity in South Africa". *The Routledge Companion to Christianity in Africa*. Ed. Elias Bongmba. New York: Routledge Taylor & Francis Group, 2016.
- Cox, James L. "Methodological Views on African Religions". *The Wiley-Blackwell Companion to African Religions*. ed. Elias Kifon Bongmba. 25–40. West Sussex: Blackwell Publishing Limited, 2012. <https://doi.org/10.1002/9781118255513>
- Eide, Oyvind M. *Revolution and Religion in Ethiopia: The Growth and Persecution of the Mekane Yesus Church 1974-1985*. Addis Ababa: Addis Ababa University Press, 2000.
- Hollenweger, Walter J. *The Pentecostals: The Charismatic Movement in the Churches*. Minnesota: Augsburg Publishing House, 1972. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>
- Kaplan, Steven. "The Beta Israel (Falasha) Encounter with Protestant Missionaries: 1860-1905". *Jewish Social Studies* 49/1 (1987), 27–42.
- Kau, Sello Edgar. *A Comparative Study of Isaiah Shembe and Emmanuel Milingo's Ministries and Their Contribution to African Christianity*. Pietermaritzburg: the University of Natal, School of Theology, Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- Krüger, J. S. *Along Edges: Religion in South Africa: Bushman, Christian, Buddhist*. Pretoria: University of South Africa, 1995.
- Maimela, Simon. "Salvation in African Traditional Religions". *Missionalia* 13/2 (1985), 63–77.

- Mashabela, James Kenokeno. "Healing in a Cultural Context: The Role of Healing as a Defining Character in the Growth and Popular Faith of the Zion Christian Church". *Studia Historiae Ecclesiasticae* 43/2 (2017), 1–14. <https://doi.org/10.25159/2412-4265/1909>
- Mbiti, John. *African Religions and Philosophy*. New York: Anchor Books, 1970.
- Mokhoathi, Joel. "From Contextual Theology to African Christianity: The Consideration of Adiaphora from a South African Perspective". *Religions* 8/12 (2017), 266. <https://doi.org/10.3390/rel8120266>
- Mwaura, Philomena. "Gender and Power in African Christianity: African Instituted Churches and Pentecostal Churches". *African Christianity: An African Story*. ed. Ogbu Kalu. 410–445. Pretoria: University of Pretoria, 2005.
- Ndiokwere, Nathaniel. *Prophecy and Revolution: The Role of the Prophets in the Independent African Churches and in Biblical Tradition*. London: SPCK, 1981.
- Ngubane, Harriet. *Body and Mind in Zulu Medicine. An Ethnography of Health and Disease in Nyuswa-Zulu Thought and Practice*. London: Academic Press, 1977.
- Nyende, Peter. "An Aspect of the Character of Christianity in Africa". *Journal of Theology for Southern Africa* 132 (2008), 38–52.
- Oborji, Francis Anekwe. "Healing in the African Independent Churches: An encounter Between Traditional Religiosity and Christianity?". *Studies in Interreligious Dialogue* 15/2 (2005), 182–210.
- Oosthuizen, G. C. "Indigenous Christianity and the Future of the Church in South Africa". *International Bulletin of Missionary Research* 21/1 (1997), 8–12. <https://doi.org/10.1177/239693939702100102>
- Oosthuizen, George. "Interpretation of Demonic Powers in Southern African Independent Churches". *Missiology: An International Review* 16/1 (1988), 3–22. <https://doi.org/10.1177/009182968801600101>
- Ositelu, Rufus Okikiolaolu Olubiyi. *African Instituted Churches: Diversities, Growth, Gifts, Spirituality and Ecumenical Understanding of African Initiated Churches*. Münster: Lit Verlag, 2002.
- Pobee, John S. "Healing — An African Christian Theologian's Perspective". *International Review of Mission* 83/329 (1994), 247–255. <https://doi.org/10.1111/j.1758-6631.1994.tb03401.x>
- Sundkler, Bengt. *Bantu Prophets in South Africa*. London: Oxford University Press, 1961.
- Toit, Brian M. Du. "Healing and Medicine: Healing and Medicine in Africa". *Encyclopedia of Religion (Second Edition)*. 3816–3821. Ed. Lindsay Jones. Farmington Hills: Thomson Gale, 2005.
- The Holy See. "Instruction On Prayers For Healing". Erişim 12 Eylül 2021.

https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20001123_istruzione_en.html

- Topcan, Özlem. *Pentekostal Hareket ve Afrika'daki Misyona Faaliyetleri (Nijerya Örneği)*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Truter, Ilse. "African Traditional Healers: Cultural and Religious Beliefs Intertwined in a Holistic Way". *SA Pharmaceutical Journal* 74/8 (2007), 56–60.
- Wouters, Jacqueline Martha Francisca. *An Anthropological Study of Healing Practices in African Initiated Churches with Specific Reference to A Zionist Christian Church in Marabastad*. Pretoria: University of South Africa, Yüksek Lisans Tezi, 2014.

Healing as a Distinctive Feature of African Christianity

Extended Summary

For Christians, besides being the Son of God, one of the prominent features of Jesus is his healing miracles. Raising the dead, exorcising demons, healing lepers, the paralyzed, the deaf, and the blind are some of the healing miracles that Jesus showed. Healing has survived until today through the apostles and saints after Jesus. Although the Reformed Churches rejected the healing, healing was brought back to the agenda by certain groups and names in the 18th and 19th centuries. It even became an indispensable element for Pentecostal Churches and African Independent Churches.

Illness and healing are common features of the thousands of movements in the African Traditional Religions and the African Independent Churches. According to the mental world of people in Africa, healing means that individuals and societies are in good physical and spiritual condition, live in harmony with nature and God and that people are doing well in all areas. Therefore, the lives of Africans attaching importance to the issue of healing and illness are shaped by these two concepts in many respects. Besides, it is seen that healing has a critical place in the formation and systematization of the African Independent Churches. This situation has been an encouraging factor as one of the most important motivations for conducting the research.

The research aims to reveal the nature and importance of healing in Christianity, African Traditional Religions, and the African Independent Churches. In this context, the healing position, which Jesus Christ started, was mentioned in mainstream Christianity, and then its place was explained in the African Traditional Religions in a historical course. Afterward, the healing in the Independent African Churches, which was born from African Traditional Religions and Christianity and emerged with the combination of both religions, was discussed in detail. The most critical questions of the research are: Is healing one of the distinguishing features of African Christianity? What is the place of healing in worship in the African Independent Churches, what are the reasons behind diseases, what is the effect of healing in missionary activities? What are the limits of healing in the African Independent Churches? What are the objects and methods used for healing in African Traditional Religions and the African Independent Churches? What is the background of human suffering in this worldly life according to African Traditional Religions and the African Independent Churches?

Although there is no study on the subject in Turkey, there is a wide range of literature in the West, including books, theses, and articles. In this respect, this literature has been scanned and it has been tried to be selective in determining the literature. In particular, the subject of healing in African Traditional Religions has been tried to be written by using the works, which African researchers wrote. It can

be stated that the issue of healing, which is a complex subject to understand and explain, is best conveyed through the works prepared by Africans.

In the research, the formation, development, and current status of the healing that started with Jesus Christ was revealed in a historical course to reveal the nature of the healing. The two most essential methods used throughout the research are the Phenomenological and Comparative Methods, apart from the historical method. For this reason, healing has also been systematically discussed in addition to the historical approach. In addition, healing is explained comparatively in terms of both Christianity and the African Independent Churches. The scope of the research was created especially within the framework of the nature and position of healing in the African Independent Churches.

African Christians claimed that they were healed from all kinds of spiritual problems or physical ailments, such as magic, dark forces, ancestral anger, physical and mental illnesses in their traditional beliefs with the help of the Bible and the Holy Spirit. In this context, healing which has a place in African Traditional Religions and Christianity, has also been an important part of African Christianity, gained a new meaning and interpretation and became a distinctive identity for the African Independent Churches. In addition, healing has been one of the crucial elements for the understanding of the African Independent Churches.

Keywords: History of Religions, Africa, African Traditional Religions, Christianity, African Independent Churches, Healing.